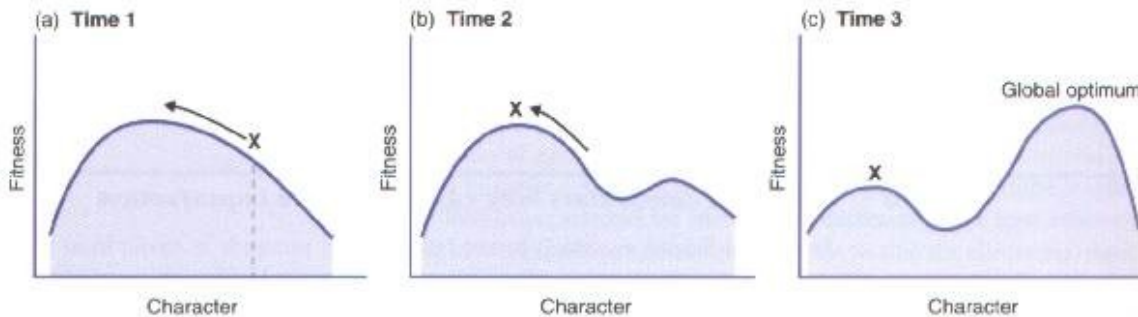
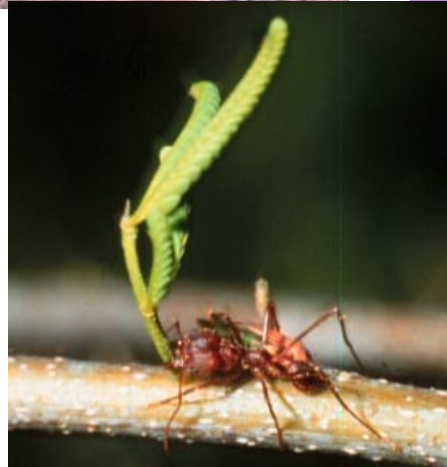
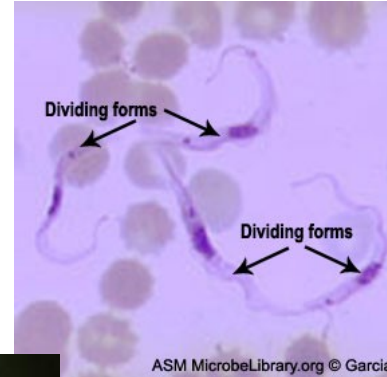
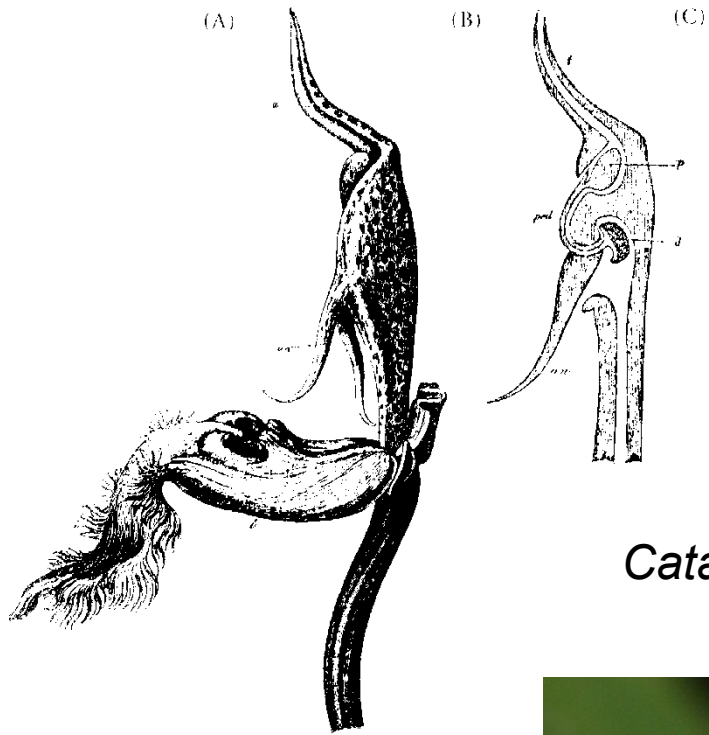

ADAPTACE A PŘÍRODNÍ VÝBĚR

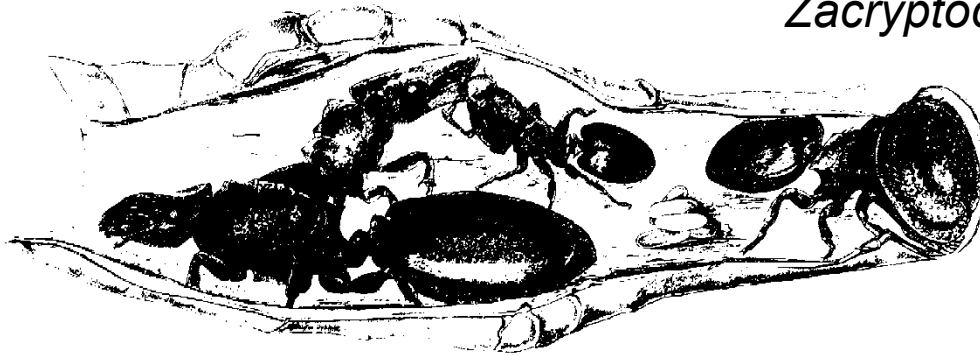
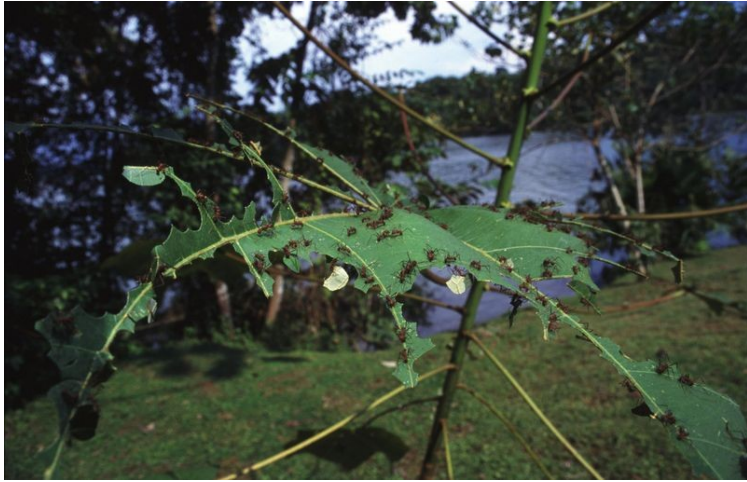

Catasetum saccatum

Chiloglottis formicifera

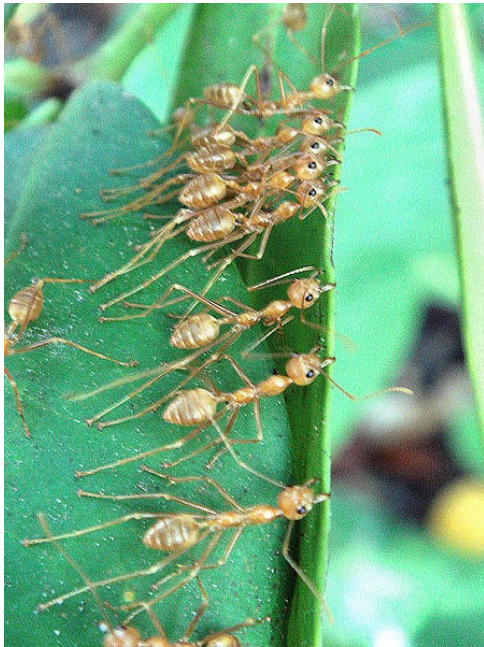
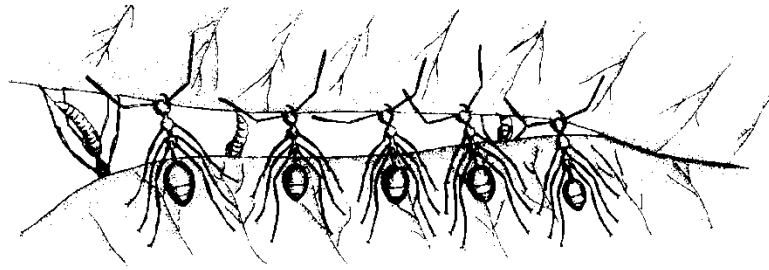
Atta, Acromyrmex: větší dělníci - krájení listů,
vojáci - jejich ochrana,
malí dělníci - žvýkání listů, pěstování hub

Zacryptocerus varians

Oecophylla smaragdina

parazité × hostitelé

Co musí evoluční teorie vysvětlit:

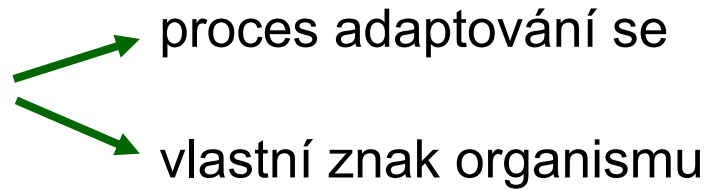
vznik složitých adaptací

vznik znaků, jako rekombinace, pohlavní rozmnožování, programovaná délka života včetně senescence a smrti, posunutí segregáčního poměru, které nositeli nepřinášejí (nebo zdánlivě nepřinášejí) užitek

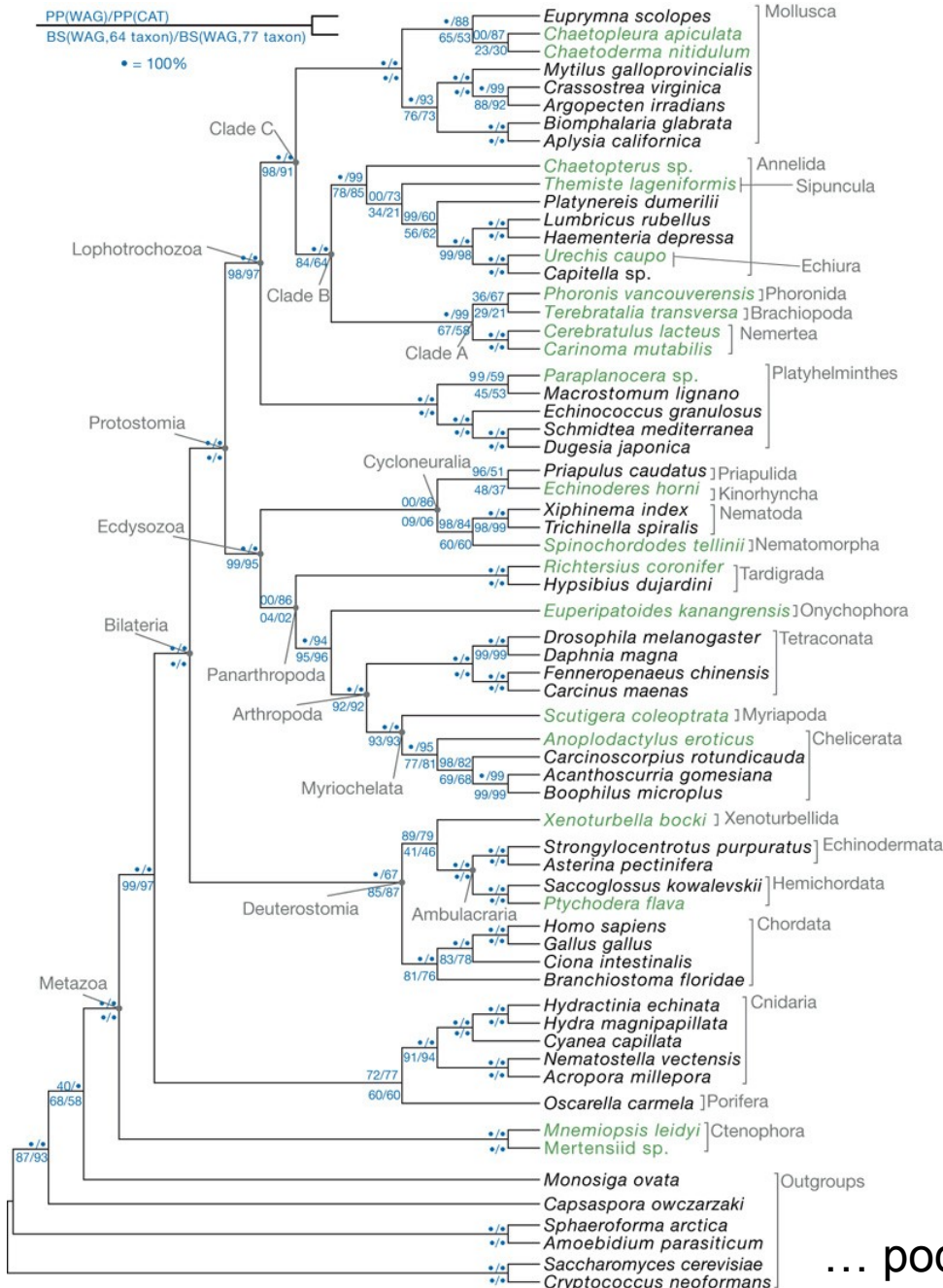
kooperace v rámci druhu a mezi druhy × antagonismus v rámci druhu (např. infanticida) a mezi druhy (např. kastrace hostitele parazitem)

„škodlivé“ adaptace (např. včelí žihadlo)

ADAPTACE

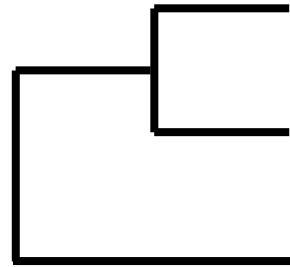
- ➔ znak, který svému nositeli umožňuje lépe přežít a rozmnožit se
- ➔ podmínkou přírodní výběr, ohled na historii
(bezkrídlost blech × Collembola)

chvostoskok nemá křídla,
protože jeho předci je
nikdy neměli

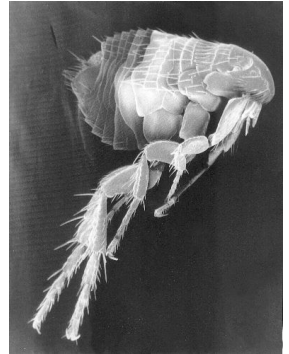
Collembola

Protura

Insecta

blecha křídla ztratila
sekundárně

... podobně bezkřídle druhy octomilek atd.

adaptace známy již dříve - filozofové, přírodní teologové
(sv. Augustin, sv. Tomáš Akvinský, William Paley)

dnes „the argument from design“

přirovnání k hodináři

× David Hume

Richard Dawkins: „Slepý hodinář“ (Blind watchmaker)

Vysvětlení adaptací:

nadpřirozená bytost

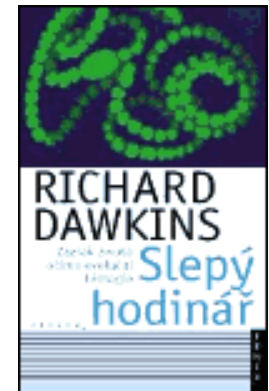
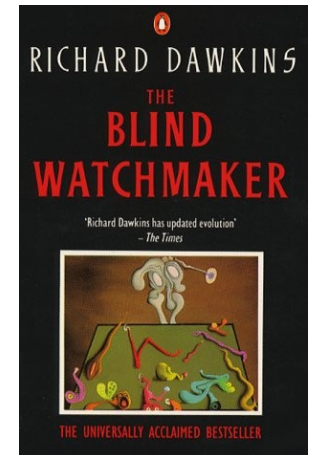
lamarckismus, adaptivní mutace

zebra a lev: zesílení svalstva samo o sobě adaptivní

ortogeneze

mechanismus?

přírodní výběr

Závěr: Pluralismus při studiu evoluce (drift), nikoli při studiu adaptací

Koadaptace

= složité adaptace, vyžadující vzájemně koordinované změny více než 1 části

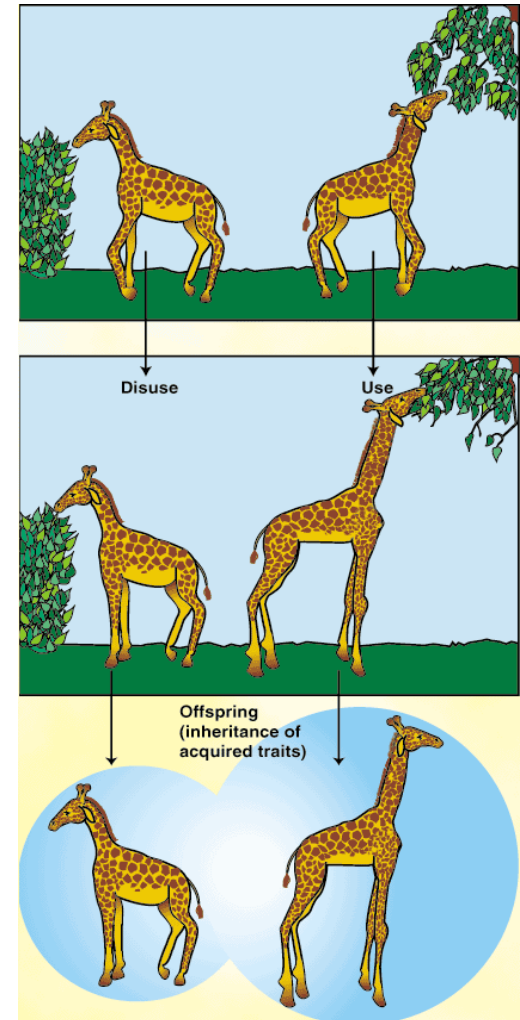
Herbert Spencer: krk žirafy – současné změny kostí, svalů a cév

× neovlivňují samostatné geny

úroveň **genů** (→ genové komplexy, „supergeny“)

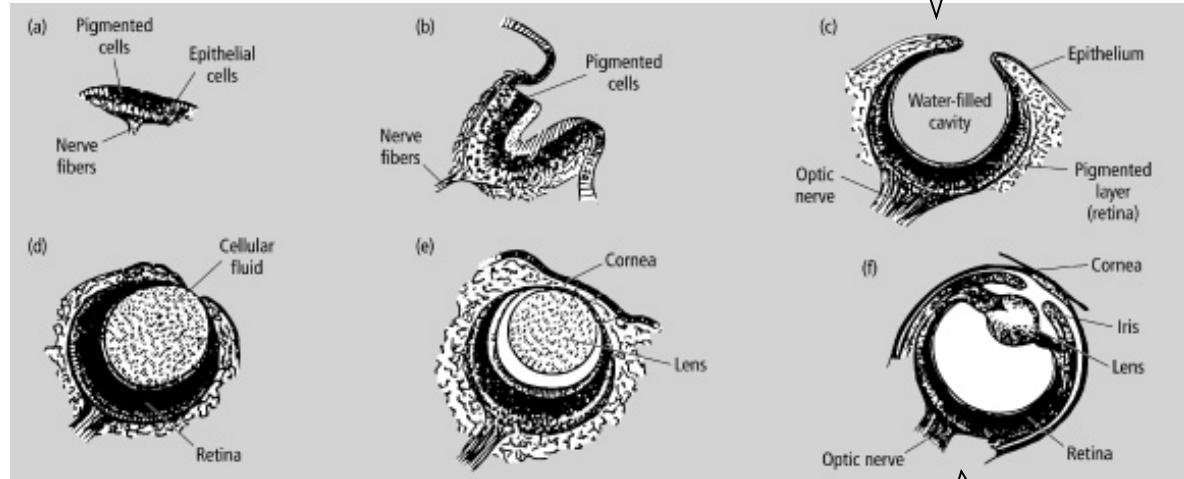
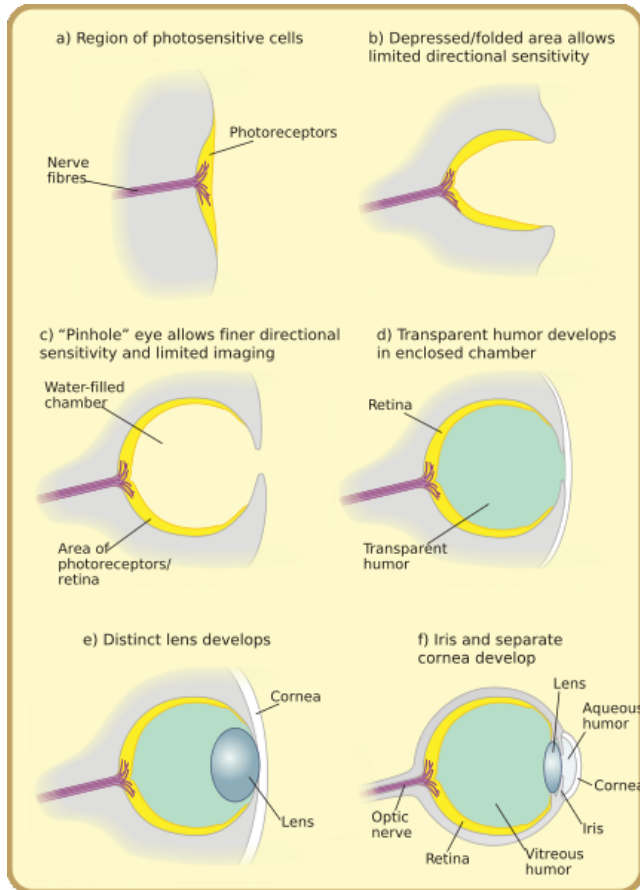
úroveň **orgánů**

úroveň **druhů** (→ mutualismus)

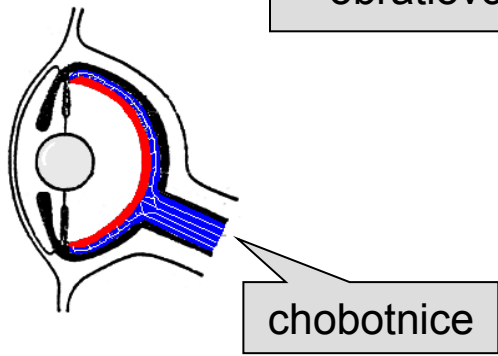
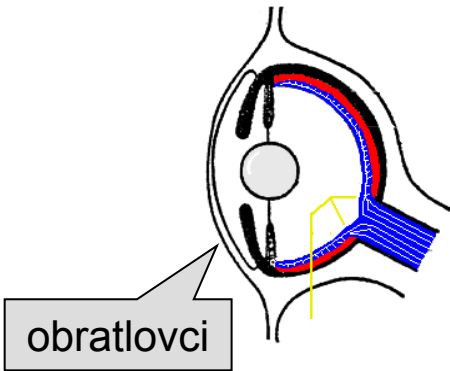
Koadaptace

evoluce komorového oka:

Nautilus

hlavonožci,
obratlovci

Evoluce komorového oka – počítačová simulace:

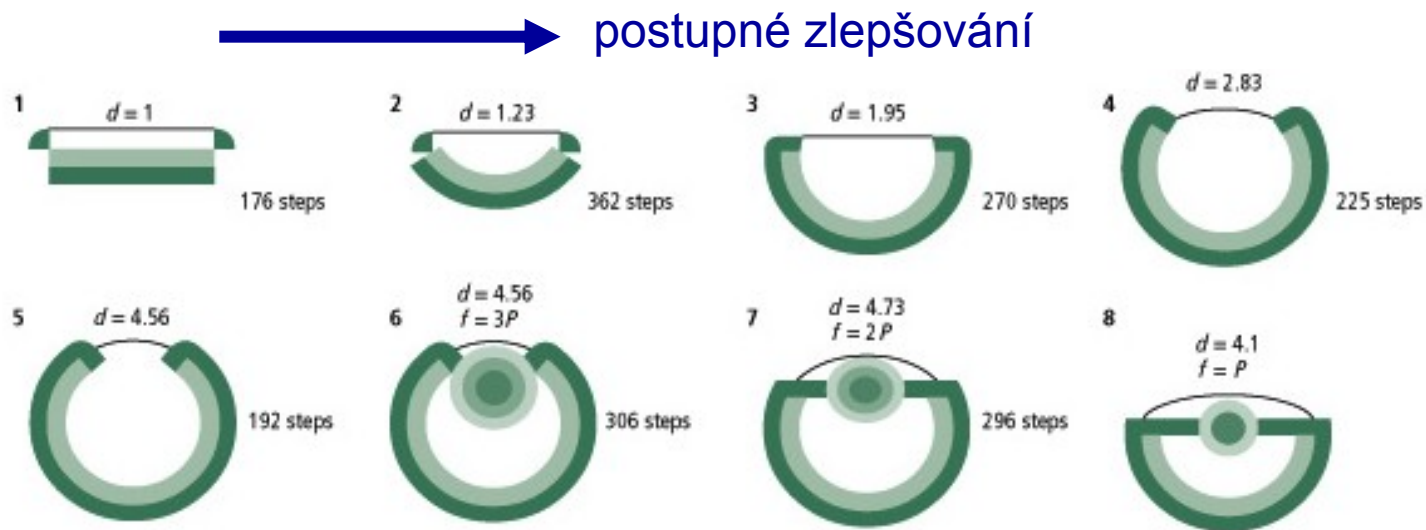
světločivné orgány → nezávislý vznik 50-100× u různých skupin bezobratlých

Nilsson & Pelger (1994):

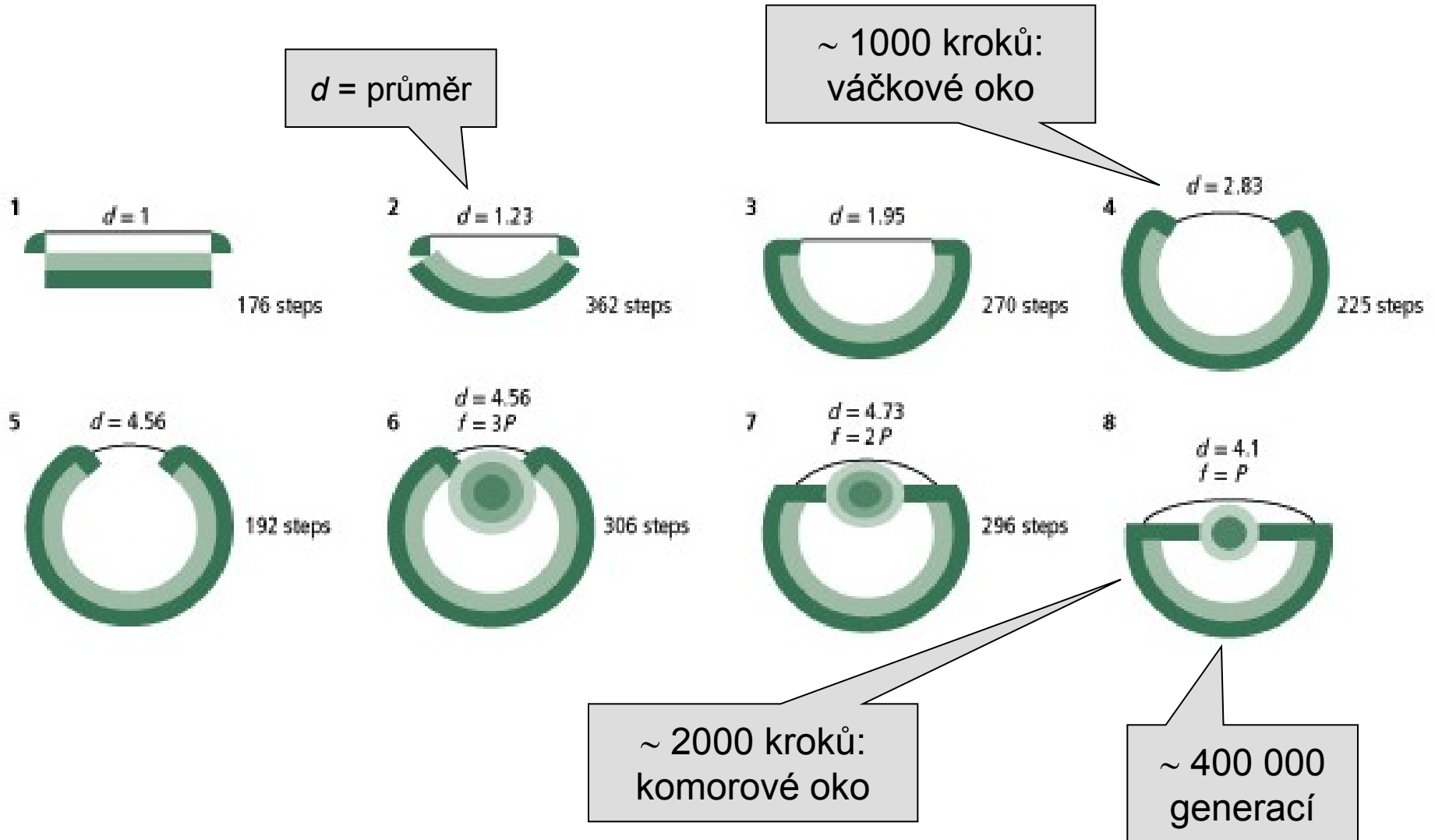
vrstva světločivných buněk mezi tmavou vrstvou buněk dole a průhlednou ochrannou vrstvou nahoře

náhodné změny <1% → změny k horšímu zavrhnuty

kritérium = schopnost rozlišovat objekty v prostoru (optická fyzika → možnost kvantifikace)

Evoluce komorového oka – počítačová simulace:

Preadaptace

Jak může být funkční poloviční oko nebo poloviční křídlo?

lepší než 1/4 oko a než žádné oko

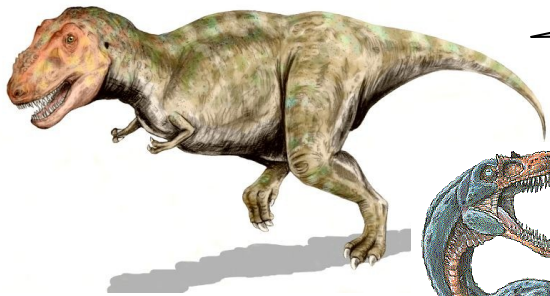

klouzavý let apod.

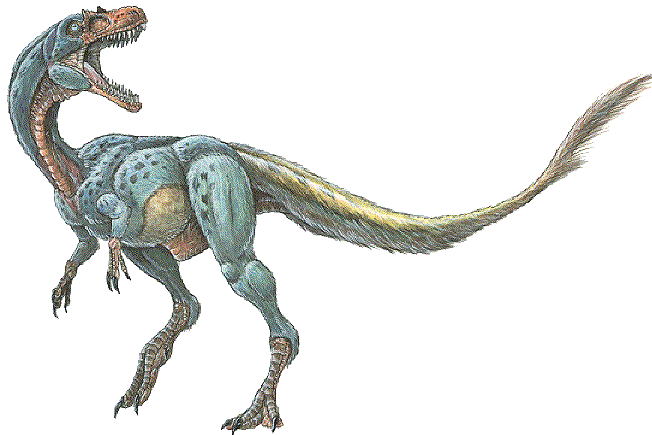
preadaptace = posun funkce, tj. použití znaku k jinému účelu

Př.: peří ptáků (termoregulace → let) ... × jiné funkce (pohlavní, metabolismus)?

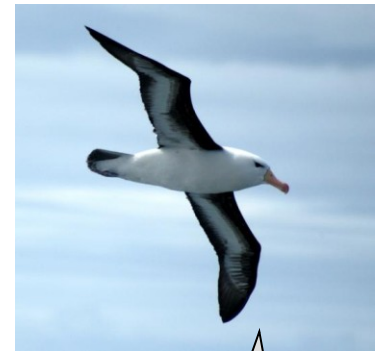

T. rex

Microraptor gui:
klouzavý pohyb

Dilong paradoxus:
termoregulace

ptáci:
aktivní let

Preadaptace

Př.: lalokoploutvé ryby - pohyb po dně → šplhání na břeh

Panderichthys (Rhipidistia)

Tiktaalik

Acanthostega

Př.: kutikula hmyzu (integument → kostra); mléčné žlázy savců (potní žl.)

Stephen J. Gould, Elizabeth Vrba (1982):

pojem **exaptace** = širší smysl - včetně původně neutrálních znaků

Jsou adaptace dokonalé?

časové zpoždění (time lag): „neotropické anachronismy“

Crescentia alata

genetická omezení: superdominance
(letální systém chromozomu 1 u *Triturus cristatus*)

ontogenetická omezení:

vychýlení produkce různých fenotypů, nebo omezení fenotypové variability způsobené strukturou, charakterem, složením nebo dynamikou vývojového systému

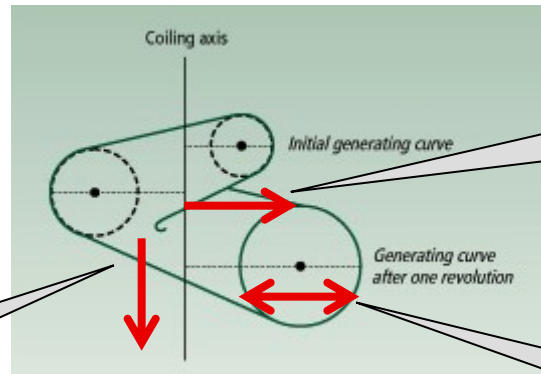

Pegasovi nemůžou
vyrůst křídla *de novo*

David Raup (1966):

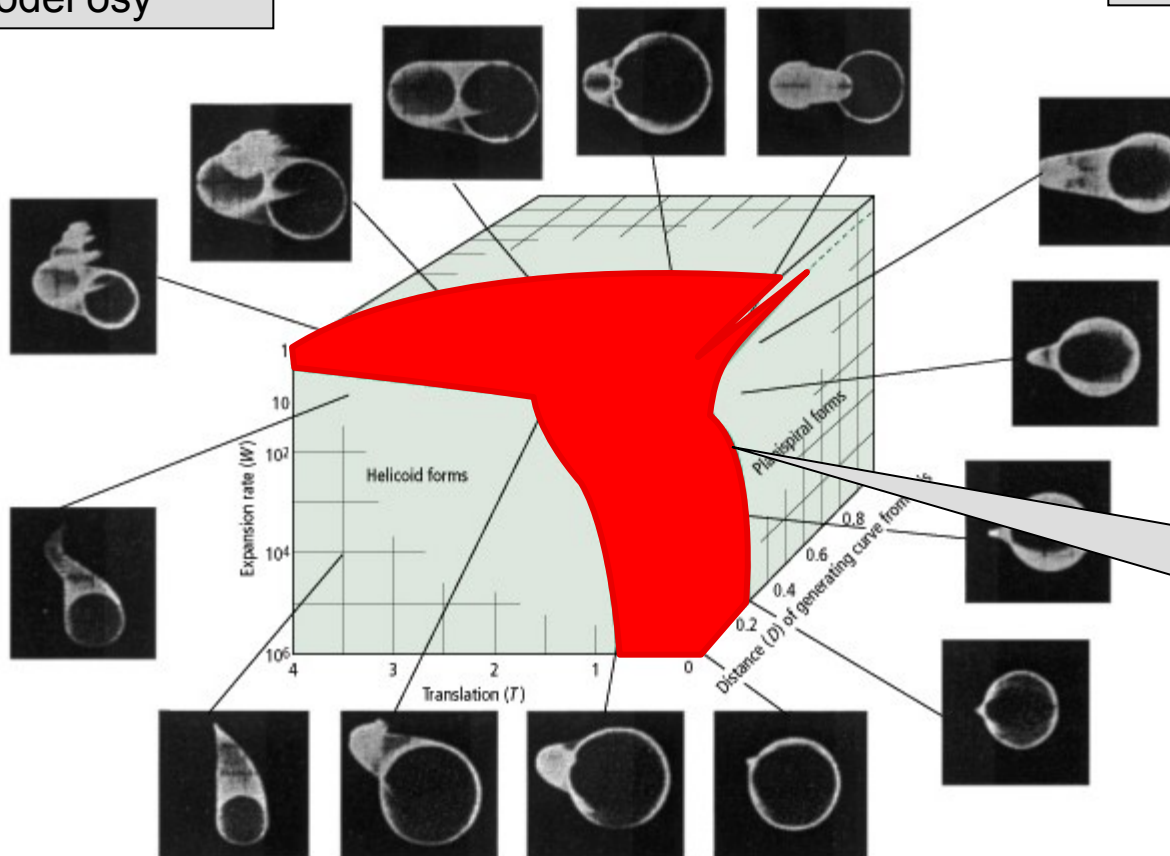
morfoprostor popsaný
3 proměnnými

T = translation rate
rozsah pohybu
podél osy

D = tightness of the coil
vzdálenost od osy

W = expansion rate
růst velikosti

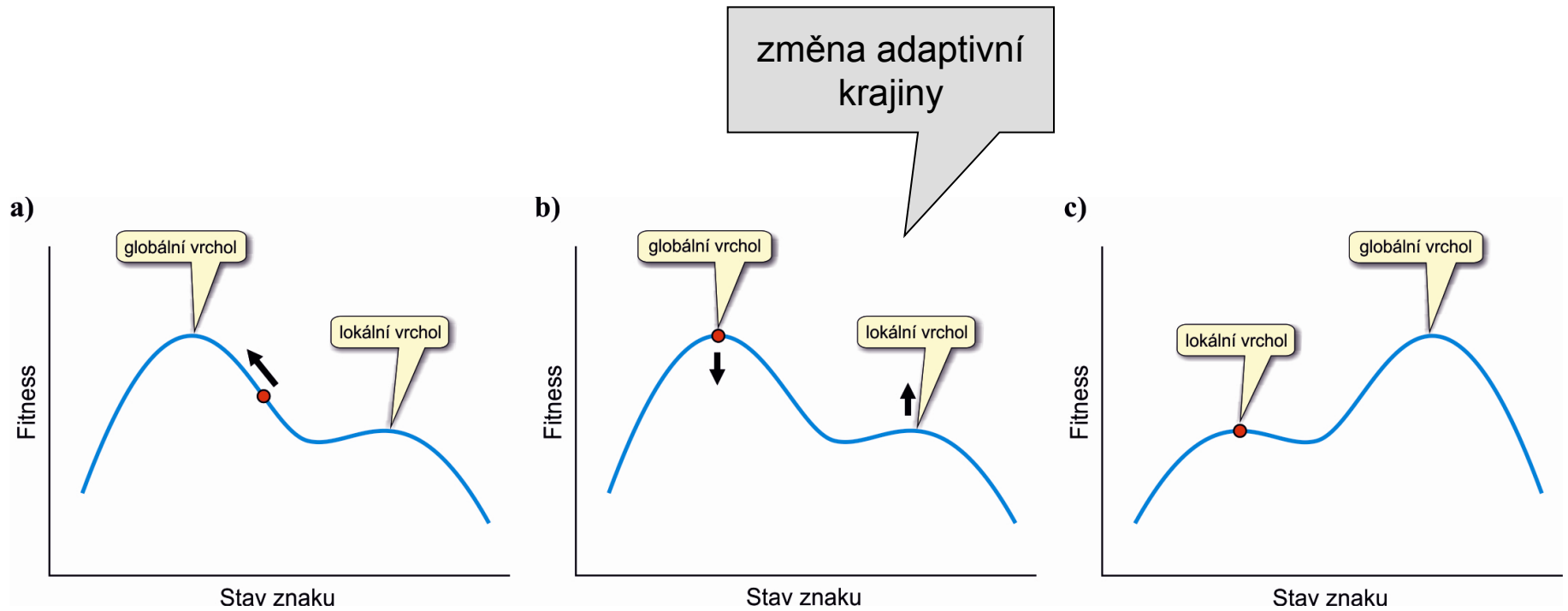

jen některé tvary
skutečně
realizovány

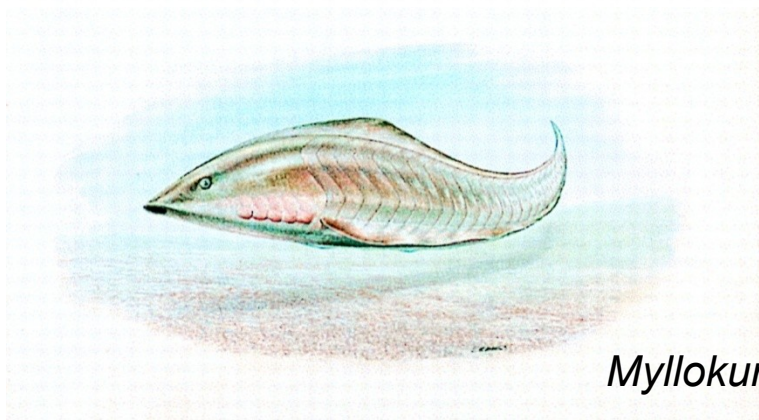
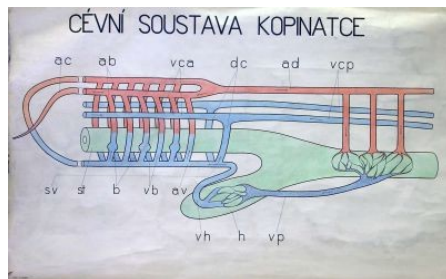
Jsou adaptace dokonalé?

historická omezení

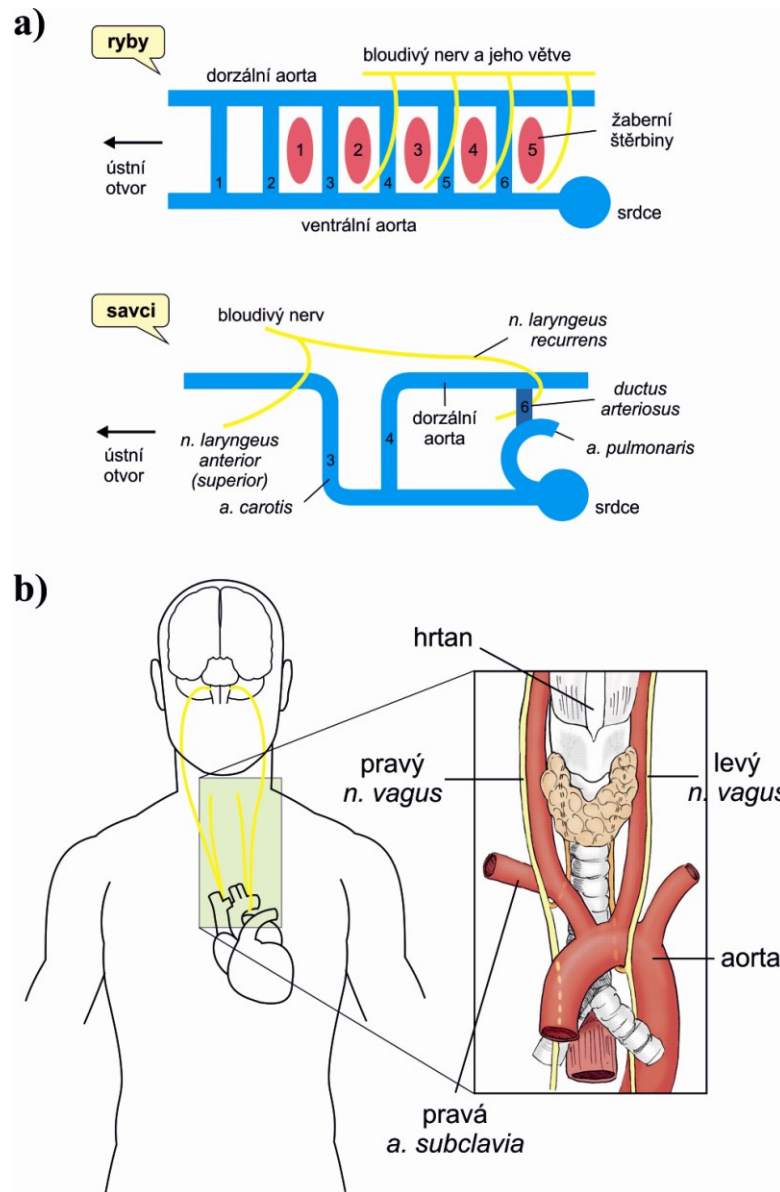
Jsou adaptace dokonalé?

historická omezení

Myllokunmingia

Př.: hrtanový nerv
- jedna z větví bloudivého nervu
(*nervus vagus*)

Jsou adaptace dokonalé?

konflikt na různých úrovních:

selekce na úrovni genu vs. selekce na úrovni organismu

kompromis různých adaptivních potřeb:

současné dýchání a příjem potravy při absenci sekundárního patra

kompromis life-history parametrů (počet mláďat $\times$ věk při první reprodukci)

rozdělení času mezi různé aktivity (příjem potravy, odpočinek, ...)

Metody studia adaptací:

strukturní složitost:

čím složitější, tím pravděpodobnější, že jde o adaptace

účelnost, demonstrace funkce:

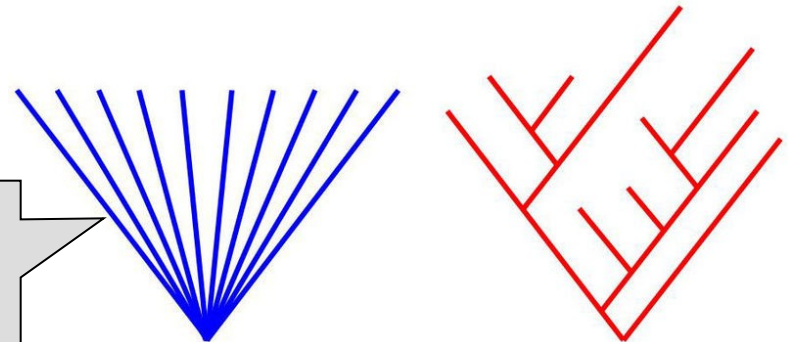
Bergmannovo a Allenovo pravidlo, křídlo sokola × krahujce atd.

komparativní metoda:

spojení s fylogenetickou analýzou

experiment

nefylogenetické statistické metody předpokládají, že srovnávané druhy jsou všechny stejně příbuzné ...

Někdy nelze ani experimentem jednoznačně určit, zda se daná vlastnost vyvinula k určitému cíli → **nebezpečí záměny funkce a účinku**: např. alkaloidy a terpeny u rostlin (odpuzování hmyzu × odpadní produkty metabolismu)

Je každý znak adaptivní?

fyzikální a chemické zákony:

barva hemoglobinu, návrat létající ryby do vody

kulturní dědičnost některých vzorců chování

drift:

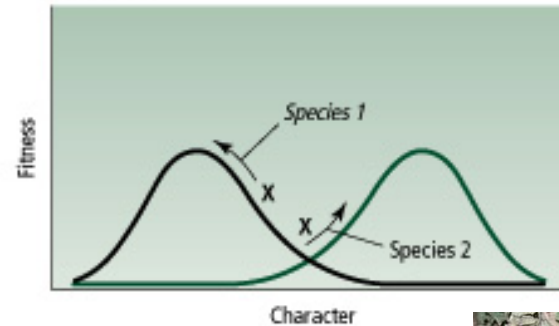
pseudogeny; přechod k partenogenezi u *D. mercatorum*; ztráta struktury v důsledku akumulace škodlivých mutací

skunk

korelace se selektovaným znakem:

hitchhiking, pleiotropie

v adaptivní krajině mnoho vrcholů:

kryptické nebo aposematické zbarvení;
lokomoce klokana × zebry

zorila

fylogeneze:

bezkřídlost,
eusociální chování rypošů?

Gould, S. J., Lewontin, R. C. (1979): The spandrels of San Marco and the Panglossian paradigm: A critique of the adaptationist programme. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B*, 205: 581-598.

